

PERSOONLIJK VERHAAL

HARRIE BOELÉ - OPENLUCHTMUSEUM BEGRAAFPLAATS KLEVERLAAN HAARLEM

Harrie Boelé

Als Harrie Boelé in mei 2016 met pensioen gaat, is hij 40 jaar werkzaam geweest op begraafplaats Kleverlaan in Haarlem.

Harrie stamt uit de wereld van de plantenkwekers, want zijn vader had een plantenkwekerij in Hillegom. Omdat het bedrijf niet werd voortgezet, solliciteerde hij als hovenier bij de gemeente Haarlem en werd aangenomen. Op zijn eerste werkdag -1 maart 1976- werd hij naar de begraafplaats aan de Kleverlaan gestuurd. Daar is hij nooit meer weggegaan en geleidelijk opgeklimmen tot beheerder.

Een wandeling met Harrie over 'zijn' begraafplaats is een waar genoegen. Met veel passie praat hij er over. Hij kent alle hoekjes, gaatjes en graven, heeft veel verhalen over de begraafplaats en de graven en kent niet alleen de doden, maar ook de nabestaanden. Geregeld wordt hij begroet door mensen, die een graf aan het verzorgen zijn.

geschiedenis

Uiteraard kent hij ook de geschiedenis van het ontstaan en de groei van de begraafplaats. Drie gerenommeerde tuin- en landschapsarchitecten hebben voor ontwerp en aanleg gezorgd. Op zijn eigen pas verworven landgoed Akendam realiseerde Jan David Zocher wat nu het oudste deel is. De aanleg in Engelse landschapsstijl met slingerende paden en veel groen en water met delen voor alle gezindten, protestanten, katholieken en joden, werd geopend in 1832. In 1887 vond de eerste uitbreiding in noordelijke richting plaats door zijn zoon Louis Paul Zocher. De opvallendste toevoeging was het unieke mausoleum in neoclassicistische stijl in 1893 met 250 wandgraven. In 1912 werd door Leonard Antonij Springer een derde uitbreiding toegevoegd in westelijke richting, duidelijk herkenbaar aan een meer geometrische stijl. De begraafplaats groeide uit tot het stenen archief en geschiedenisboek van Haarlem en werd een belangrijk cultuurhistorisch document.

Na de opening in 1937 van de Noorderbegraafplaats, nu Akendam geheten, raakte de begraafplaats echter wat in de vergetelheid en de versukkeling. In 1969 werd de begraafplaats gesloten en mocht er alleen nog bijgezet worden in bestaande graven, behalve op het oudste deel, dat helemaal gesloten werd. Een dreigende definitieve sluiting en ruiming werd uiteindelijk voorkomen, toen in 1993 de Haarlemse politiek weer aandacht kreeg voor dit belangrijke deel van de Haarlemse historie. De begraafplaats werd weer opengesteld voor nieuwe particuliere graven.

ingangspoort met ouroboros

graven van J.D.Zocher & L.P. Zocher

joods deel met metaheerhuis

op achtergrond: mausoleum

begraafpark

wedergeboorte

Het leidde tot een wedergeboorte, waarin de begraafplaats werd opgeknapt, gerestaureerd en de oorspronkelijke structuur hersteld. In 1999 werd de begraafplaats zelfs rijksmonument.

Veel vernieuwingen en projecten werden gerealiseerd, waaraan Harrie Boelé heel wat (graf)steentjes heeft bijgedragen. Het mausoleum werd gerenoveerd, de entree aan de Kleverlaan werd in ere hersteld en er kwam een groot informatiebord, in het kindertehoeftje werd een speciaal foetusveld aangelegd. In het project 'Nooit meer naamloos' kregen dak- en thuisloze mensen uit Haarlem een eigen grafveld, waar ze niet meer naamloos van gemeentewege werden begraven, maar een eigen graf met een grafteken kregen. Een ander project: meer dan honderd skeletten van eeuwenoude Haarlemmers uit 1436-1480, destijds begraven op middeleeuwse begraafplaatsen en opgegraven tijdens archeologische onderzoeken, werden bijgezet in een nieuw graf en kregen een nieuwe steen.

Het voormalige steenhoudershuisje is in oorspronkelijke staat hersteld. In de jaren 60 reed een lijkwagen de voorgevel in puin. Nu wordt van hieruit de catering verzorgd. Bovendien werd er een invalidentoilet in gemaakt.

Wat de aanleg van heesters en bomen betreft heeft Harrie altijd de vrije hand gehad, waardoor hij op de begraafplaats een prachtig gevarieerd arboretum heeft kunnen aanleggen. Het is dan ook terecht dat er nu niet meer wordt gesproken van begraafplaats, maar van 'begraafpark'.

nooit meer naamloos

eeuwenoude Haarlemmers

steenhouwershuisje

2011-funeraire reis naar Praag via Weimar

funeraire cultuur

Via Wim Vlaanderen kwam Harrie in contact met De Terebinth en met de funeraire cultuur. Door bijeenkomsten, excursies en deelname aan funeraire reizen naar buitenlandse begraafplaatsen verwierf hij een groeiend inzicht in het belang om deze funeraire cultuur te behouden, ook en vooral op zijn begraafplaats.

Hij ging met andere ogen naar de begraafplaats kijken en nam de volgende les ter harte: 'Kijk naar je eigen begraafplaats, naar wat uniek, apart, anders, opvallend is en bewaar het'. Het is een les, die hij in praktijk bracht en die hij graag aan andere beheerders wil doorgeven.

Onder het beheer van Harrie is begraafplaats Kleverlaan weer een belangrijke historische begraafplaats geworden, dé begraafplaats van Haarlem en de Haarlemmers. Hij is altijd bereid een (historische) rondleiding te geven. Op www.uitvaart-haarlem.nl zie en hoor je Harrie zelf al iets vertellen over deze begraafplaats.

Zijn werk is nog niet afgelopen. Hij wil begraafplaats Kleverlaan achterlaten als een groot openluchtmuseum van funeraire cultuur. Het meeste werk daarvoor is al gedaan; het gaat om drie doelen. Allereerst wil hij vanwege hun grote historische waarde ervoor zorg dragen dat zeker 200 grafplaatsen van personen in situ bewaard blijven; ze worden genoemd in het boek *Kleverlaan. De geschiedenis van een begraafplaats* van Margreeth Pop en Jaap Temminck. Ze hebben historische, cultuurhistorische en museale waarde en zorgen ervoor dat er door ruiming van graven geen kaalslag plaatsvindt op de begraafplaats.

Ten tweede heeft hij in de voormalige rooms-katholieke kapel een tentoonstellingsruimte ingericht met allerlei funeralia, documenten en foto's.

En last but not least heeft hij naast zijn kantoortje een openluchtmuseum van oude graftekens ingericht, dat zijn voltooiing nadert.

graftekens voor hergebruik

*tentoonstellingsruimte in katholieke kapel
(foto Harrie Boelé)*

openluchtmuseum

openluchtmuseum van oude graftekens

Een begraafplaats is een plaats die constant aan verandering onderhevig is. Er komen graven bij, door het vervallen van grafrechten worden graven geruimd.

In de periode dat Harrie werkzaam was op de begraafplaats was er de gewoonte ontstaan om bij ruiming van een graf de grafsteen niet zoals gebruikelijk naar het puin af te voeren, maar om te steen ter plekke te 'begraven'. Zo kwamen in de loop van de tijd zo'n 500 graftekens onder de grond terecht en bleven daardoor bewaard.

Dat gegeven en zijn grote interesse in de funeraire cultuur brachten Harrie op het idee op zijn begraafplaats een museumpje aan te leggen, waarin hij de ontwikkeling van het begraven en de grafkunst op deze begraafplaats kon laten zien. Geleidelijk aan groef hij alle begraven graftekens op. De stenen die kenmerkend waren voor deze begraafplaats qua vormgeving, belettering, teksten en symboliek kregen een museale bestemming. Andere graftekens, die nog uitstekend geschikt waren voor hergebruik, werden op een rijtje opgesteld en worden aangeboden aan geïnteresseerden om op een nieuw graf te plaatsen.

Op een strook van zo'n 150 meter in de buurt van het kantoortje is al een deel van het openluchtmuseum gerealiseerd. Er zullen in totaal ongeveer 75 graftekens van geruimde graven komen te staan of te liggen. Een aantal daarvan zijn geplaatst binnen oude hekwerken; per plot staan drie à vier graftekens. De stenen worden opgeknapt, de symboliek wordt indien nodig gezwart.

En zo geeft het museum een beeld van bijna tweehonderd jaar begraven op begraafplaats Kleverlaan in Haarlem.

openluchtmuseum begraafplaats Kleverlaan in Haarlem

slot

Bij zijn pensioen laat Harrie niet alleen zijn museumpje achter, maar een begraafplaats die eigenlijk één groot museum is. Hopelijk hebben zijn opvolgers er evenveel liefde voor om dit document, dit archief in stand te houden. Er zijn plannen het oudste deel te heropenen voor teraardebestellingen, er zijn nog meer plannen. Dat betekent dat er een toekomst is voor dit prachtige begraafpark, dankzij Harrie Boelé, niet alleen voor de doden, maar ook voor de levenden: historische excursies en wandelroutes door het park.

Of Harrie na zijn pensioen nog vaak hier zal komen weet hij niet, maar eens zal hij voor altijd terugkomen op zijn begraafplaats. Zijn eigen grafkelder bij het mausoleum wacht op hem. Dan zal hij verenigd worden met zijn dochter, zijn ouders en zijn broer die op deze begraafplaats al een plek hebben gekregen.

dochter en ouders

mausoleum

eigen grafkelder